

เล่าประสบการณ์

เครือข่ายชุมชนจัดการสิ่งแวดล้อม

• จังหวัดปทุมธานี •

จัดทำโดย
เครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)
HYDRO AND AGRO INFORMATICS INSTITUTE

เล่าประสบการณ์

เครื่อง่ายชุมชนจัดการสิ่งแวดล้อม

— จั ง ห วั ด ป ทุม ธ านี —

บรรณาธิการ	นางฉลวย กะเหว่านาค และ อำนาจ จันทร์ช่วง
กองบรรณาธิการ	นายพินิจ ผุดผ่อง นายชูศักดิ์ ลิปตานนท์ นายปัญญา แก้วมุข นายกฤษณ์รัตน์ ลายบัวธน์วัฒน์ นางรำพึง ศิริเลิศ นายทัศน์ ช้างเยาว์ นายประกาศ เปล่งพาณิชย์ นางนาคยา นิลโสภ นางกนกพร พิมพ์โพธิ์
ที่ปรึกษา	มูลนิธิชุมชนไท เทศบาลเมืองปทุมธานี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี
เลขมาตรฐานหนังสือ	
พิมพ์ครั้งแรก	เมษายน 2556
จำนวน	2,000 เล่ม
จัดพิมพ์โดย	

คำนำ

บทบรรณาธิการ

เครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี เป็นการรวมกลุ่มของชุมชนที่ประสบปัญหาจากสถานการณ์และการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเล็กๆ ในพื้นที่ รวมทั้งสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป พื้นที่ปทุมธานี ชุมชนบางปรอกเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่รวมตัวกันเป็นในรูปแบบเครือข่ายชุมชน เมื่อประมาณปี 2547 ได้มีการปิดทางน้ำเชื่อมต่อระหว่างคลองชุมชน กับแม่น้ำเจ้าพระยา ส่งผลให้ชาวชุมชนเดือดร้อนจึงได้รวมตัวกันคิดค้นแนวทางการแก้ปัญหา โดยการใช้น้ำชีวภาพบำบัดน้ำเสีย แก่ได้แต่ไม่ยั่งยืน จึงคิดค้นแนวทางการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงแม่น้ำลำคลอง โดยการพัฒนาเรื่องถังดักไขมันในครัวเรือน จนเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในระดับชุมชน และเครือข่าย ทั้งใน และต่างประเทศจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายสมาชิก ดังคำกล่าวของคุณฉลวย กะเหวนาค ประธานเครือข่ายฯ ที่ว่า “การทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อมจะทำแค่คนๆ เดียว ชุมชนเดียวย่อมสำเร็จได้ช้า แต่หากช่วยกันทำงาน ย่อมสำเร็จมากกว่า” ดังคำพูดที่ว่า “ทำไปเรื่อยๆ ทำจนกว่าจะตาย” จึงเป็นการจุดประกายสำคัญที่จะต้องให้เกียรติเพื่อนพ้องน้องพี่แกนนำชุมชนต่างๆ ในการประดิษฐ์คิดค้นกิจกรรมต่างๆ ในการทำงาน นอกจากนั้นแล้วจุดเด่นของเครือข่ายคือการทำงานกับชุมชน และท้องถิ่น ระดับตำบล ระดับจังหวัด จึงเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นเครือข่ายสิ่งแวดล้อมปทุมธานี ที่ทำงานร่วมกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

เครือข่ายสิ่งแวดล้อมปทุมธานี คณะทำงานเครือข่ายฯ มีความ
ตั้งใจในการจัดทำหนังสือ เพื่อบอกเล่าข้อมูล ประสบการณ์ การทำงาน
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม ตลอด
ระยะเวลาที่ผ่านมา หนังสือเล่าประสบการณ์ เครือข่ายชุมชนจัดการ
สิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี เล่มนี้ จึงเป็นการเผยแพร่การพัฒนาคณะ
ความรู้ การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน และเครือข่ายเป็นแกนหลัก
คงจะอำนวยประโยชน์ ตลอดจนจุดประกายความคิด แห่งการเริ่มการ
พัฒนาชุมชน อย่างน้อยที่สุดจะได้เป็น ประโยชน์สำหรับผู้อ่านที่นำไป
พัฒนาและดัดแปลงตามสภาพปัญหาความต้องการของพื้นที่โดยทั่วไป
เครือข่ายมีวันนี้ได้ต้องขอขอบคุณกัณยาณมิตรทุกท่าน ทุกองค์กร ทุก
หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ให้การสนับสนุนด้วยดีและต่อเนื่อง
มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

นายอำนาจ จันทร์ช่วง
ฝ่ายปฏิบัติพื้นที่ มูลนิธิชุมชนไท

สารบัญ

บทที่ 1	บทนำ	9
บทที่ 2	ที่มา พัฒนาการ เครื่องข่าย	13
	กลไกการขับเคลื่อนงานเครือข่าย	16
บทที่ 3	รูปธรรมความสำเร็จ	18
	วันวานที่บางปรอก	18
	คลองบางปรอก จุดเริ่มต้นถึงดักไขมัน	22
	ห้องสมุดเรือยาวชน เพื่อสิ่งแวดล้อม	23
	สืบสานชุมชนมอญ ประสานคน เชื่อมหน่วยงาน	25
	ถึงดักไขมัน นวัตกรรมใหม่ การน้ำเสียครัวเรือน	26
	เมื่อน้ำอยู่ชุมชน สู่เยาวชน รักษาสิ่งแวดล้อม	31
	วิกฤติน้ำท่วมชุมชน สู่จัดการตนเอง	34
	พลังอาสาเตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วม	38
	เครือข่ายเยาวชน พร้อมเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อม	39
	ค่ายเยาวชนสัมพันธ์ ฟันฟูชุมชน หลังน้ำท่วม	41
	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดการภัยพิบัติชุมชน	41
	Unwomen หนูน 4 ชุมชนนำร่องสร้างโมเดล “ผู้หญิงรู้สู้น้ำ”	43
	ขั้นตอน เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติชุมชน	45
	บ้านลอยน้ำต้นแบบ เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ	47
	ข้อเสนอเตรียมพร้อมชุมชนจัดการภัยพิบัติ	48
	เครือข่ายจัดการน้ำชุมชนคนปลายน้ำ	50
	ก้าวต่อไป เครือข่าย ในทัศนะ คณะกรรมการ	55
บทที่ 4	บทส่งท้าย	59
	ผลงานความภาคภูมิใจ	61
	ประมวลภาพกิจกรรมประทับใจเครือข่าย	63
	ประวัติ และผลงาน	66
	เอกสารอ้างอิง	72

ฉลุย กะเหว่านาค

ประธานเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี

บทที่ 1 บทนำ

จากสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างอย่างรวดเร็วจากการกระตุ้นความต้องการของมนุษย์อย่างไม่มีสิ้นสุดจึงเกิดสถานะที่ไม่สามารถควบคุมได้ไม่ว่าจะเป็นฝนตกปริมาณมาก ไม่เป็นไปตามฤดูกาล ปริมาณน้ำมาก น้ำทะเลหนุนสูง น้ำเสีย และอื่นๆ อีกมากมาย

แนวทางสำคัญของชุมชนในการที่จะรับมือได้นั้นจึงเพิ่มความยากลำบากมากยิ่งขึ้น จะหวังพึ่งทางราชการเพียงอย่างเดียวก็ลำช้า ดังนั้น เครื่อง่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี จึงเน้นการทำงานเริ่มต้นในระดับชุมชน ลงรายละเอียดไปถึงครอบครัว เป็นสำคัญ การดูแลตัวเองของสมาชิกในครอบครัว ดูแลกันเองระหว่างครอบครัว และการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันในระดับชุมชน จนประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งจากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่ง รวมกันหลายๆ ชุมชน มาทำงานร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน ช่วยเหลือกัน จนเป็นเครือข่ายฯ กิจกรรมที่เริ่มต้นเป็นกิจกรรมเล็กๆ ที่ทำแล้วสามารถจับต้องได้ เห็นผล และตอบสนองความต้องการของชุมชนนั้นๆ ได้ จึงเป็นที่มาของการดำเนินกิจกรรมจำนวนมาก นอกจากนั้นแล้วกิจกรรมต่างๆ ยังส่งผลไปถึงเรื่องความสัมพันธ์การสร้างคามเข้าอกเข้าใจต่อกัน นำมาซึ่งการทำงานที่ประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามการทำงานพัฒนาชุมชนจะให้ประสบความสำเร็จได้นั้น สิ่งสำคัญคือ ผู้นำ แกนนำ ในการเข้ามามีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ที่เครือข่ายเน้นมากที่สุดคือ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพราะแกนนำทุกคน ทุกชุมชนไม่ว่าจะเป็นทางการหรือตามธรรมชาติ ย่อมได้รับความไว้วางใจของชุมชนมาแล้วและสามารถรู้ปัญหาความต้องการของพื้นที่ของตนเองอย่างแท้จริง การทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายในแนวทางนี้ ได้รับการยอมรับและความร่วมมือด้วยดีเสมอมา นอกจากนั้นการสรุปบทเรียนการทำงานสม่ำเสมอ ส่งผลไปยังการขยายการสนับสนุนในระดับท้องถิ่น และสังคมในวงกว้างอีกด้วย

จากเหตุการณ์มหาอุทกภัย ปี 2554 เครือข่ายได้มีปรับตัวและทำงานได้อย่างรวดเร็ว จัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงาน มีแกนนำพื้นที่แกนนำประสานงานภายในภายนอก ตลอดจนการประสานความร่วมมือเพื่อนพ้องน้องพี่ ภาคีเครือข่ายฯ ในการให้ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างทั่วถึง มีข้อมูลแท้จริง จากเหตุการณ์ในครั้งนั้นคณะทำงานเครือข่ายฯ ได้รับการยอมรับมากขึ้น เกิดคนทำงานอาสาสมัครเพิ่มจำนวน 30 คน ตลอดจนได้ขยายพื้นที่การทำงานในระยะเวลาต่อมา

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมพื้นที่ เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่จะต้องเน้นปัญหาความต้องการ ใช้กิจกรรมเล็กๆ เป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชน สามารถทำได้ สร้างจิตสำนึกอาสา ดังนั้นกิจกรรมเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนการด้านพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมแรกๆ ที่ดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดแยกขยะครัวเรือน การจัดการน้ำเสียโดยน้ำหมักชีวภาพ การติดตั้งถังดักไขมันรายครัวเรือน การฟื้นฟู และพัฒนาแม่น้ำคูคลอง ซึ่งเป็นปัญหาร่วมเกือบทุก

ชุมชน ปัญหาดังกล่าวได้มียกระดับและพัฒนาในการทำงานร่วมกัน เช่น การฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง ระดับสายคลอง การจัดการน้ำเสีย การศึกษา และจัดการน้ำระบบน้ำเพื่อการเกษตร การผลักดันเทศบัญญัติถึงดักไขมันรายครัวเรือน เทศบาลเมืองปทุมธานีจัดทำข้อเสนอการมีส่วนร่วม และแนวทางการการปรับตัว ช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยน้ำท่วม ตลอดจนสร้างพื้นที่รูปธรรมเพื่อการเรียนรู้และใช้ประโยชน์ เช่น อาคารลอยน้ำรับมือน้ำท่วม จนเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของชุมชน เครื่องช่วย องค์กรหน่วยงานของรัฐและเอกชน มาอย่างต่อเนื่อง

จุดเด่นและความภาคภูมิใจของเครือข่ายฯ เรื่องการประสานงาน สร้างความร่วมมือของชุมชน เครื่องช่วย องค์กรภาควิชา ทั้งภาครัฐและเอกชน จนได้รับการสนับสนุนด้วยดีเสมอมา เป็นเครือข่ายต้นแบบ การจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตร รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ในการประกวดเครือข่ายการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554

สุดท้ายต้องขอขอบคุณ มูลนิธิชุมชนไท เทศบาลเมืองปทุมธานี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร สสนก การประปานครหลวง มูลนิธิเอสซีจี UNDP สถาบันลูกโลกสีเขียว Unwomen สสส และเพื่อนพ้องน้องพี่ชุมชนจังหวัดปทุมธานีทุกท่าน

นางฉลวย กะเหว่านาค

หัวใจของการทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อม

“

การทำงานเพียงลำพังคนเดียว
ชุมชนเดียวนั้น ไม่สามารถดูแล
และรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่าง
ยั่งยืน การปลูกจิตสำนึกให้คนคิด
และรักษา และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม การสร้างพื้นที่การทำงาน
ใหม่ๆ และการขยายเครื่อง่าย
สู่คนรุ่นใหม่อยู่เสมอ นั้นต่างหาก
คือความยั่งยืนที่แท้จริง

”

นางฉลวย กะเหว่านาค

บทที่ 2 ที่มา พัฒนาการ เครื่อง่าย

เครื่อง่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี เป็นกลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นจากการจุดประกาย แนวทางการพัฒนาในกิจกรรมการจัดการน้ำเสียชุมชนบางปรอก เมื่อปี 2547 คลองบางปรอกเกิดเน่าเสีย ยุงชุม กลิ่นเหม็น จนต้องหาวิธีในการแก้ปัญหา ชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาร่องน้ำเสียคลองบางปรอก โดยการแนะนำของมูลนิธิชุมชนไทยภายใต้โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ สนับสนุนโดย สสส ในการใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อการบำบัดน้ำเสีย จนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ชุมชนบางปรอกโดยการนำของคุณฉวย กะเหว่านาค ได้คิดค้นการจัดการน้ำเสียต้นทางในระดับครัวเรือน มีศึกษาดูงาน พัฒนาออกแบบถังดักไขมัน ครัวเรือน กิจกรรมรณรงค์ในการติดตั้งถังดักไขมันบ้านริมคลอง ฟันฟู คลองบางปรอกให้กลับมาเหมือนเดิมอีกครั้ง จากกิจกรรมดังกล่าวสร้างความสนใจของชุมชนและหน่วยงาน จนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เป็นที่ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต้นแบบการขยายพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานีต่อเนื่อง 4 คลอง 11 ชุมชน นับเป็นจุดเริ่มต้นของรวมตัวกันเป็นกลุ่ม “เครื่อง่ายสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองปทุมธานี”

ปี 2549-2552 ได้มีการขยายผลการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ไปยังพื้นที่ชุมชนต่างๆ ในระดับจังหวัด โดยการประสานงานความร่วมมือ สนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน

อบรมให้ความรู้เรื่องการจัดการน้ำเสีย สนับสนุนการติดตั้งถังดักไขมัน รายครัวเรือนนําร่อง การจัดการขยะครัวเรือน ธนาคารขยะ ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และปัญหาความต้องการอื่นๆ ของพื้นที่ มีการขยายงานในระดับตำบลจำนวน 62 พื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุนที่ดีของหน่วยงาน องค์กรมาอย่างต่อเนื่อง

ปี 2553 ชุมชนพื้นที่นอกแนวคันกันน้ำ บริเวณบ้านเรือนนอกถนนที่เป็นแนวคันกันน้ำ 14 พื้นที่ กว่า 1,240 หลังคาเรือน มีปริมาณน้ำท่วมสูงกว่าปกติ เครือข่ายจึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานและช่วยเหลือภาคประชาชน ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม สนับสนุนการป้องกันแนวคันกันน้ำ จัดทำแผนช่วยเหลือระหว่างเกิดเหตุ การช่วยเหลือฟื้นฟู ตลอดจนการเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นอีก จากจุดนี้เองเครือข่ายจึงได้ขยายสมาชิก ยกระดับประเด็นในการพัฒนาของการทำงานอีกระดับหนึ่ง

ปี 2554 เกิดน้ำท่วมใหญ่ปทุมธานี เครือข่ายได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานความช่วยเหลือบริเวณสะพานปทุม 1 ได้รับความรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเครือข่าย องค์กร หน่วยงาน สื่อมวลชน ทั่วประเทศ ในวิกฤติดังกล่าวได้สร้างโอกาสของคณะทำงานในการขยายเครือข่ายได้เพื่อน ข้อมูล อาสาสมัครเพิ่ม 30 คน ตลอดระยะเวลา 1 เดือนเครือข่ายฯได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ จำนวนกว่า 3,000 ครอบครัว จำนวนกว่า 10,000 คน จึงเป็นความสำเร็จอีกครั้งหนึ่ง

ตลอดระยะเวลาการทำงานด้านการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องของเครือข่ายฯ ที่ผ่านมา เครือข่ายจึงได้จัดให้มีการสรุปข้อมูล ประสบการณ์ การทำงาน เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานของ

สมาชิกเครือข่ายฯ ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางการทำงานของเพื่อนเครือข่ายในพื้นที่อื่นๆ ในโอกาสต่อไป

เครื่องมือและหลักการสำคัญในการทำงานเครือข่ายฯ การสรุปบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาจนประสบผลสำเร็จ ส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการทำงานสำคัญๆ ประกอบด้วย ข้อมูล การศึกษารวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัญหา และการดำเนินการที่ผ่านมา เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา สาเหตุ และศักยภาพขององค์กรชุมชน โดยข้อมูลจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เวทีสรุปงาน การทบทวนกิจกรรมผลการดำเนินงานที่ผ่านมา จากข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ นำไปสู่การเรียนรู้ ศึกษา ดูงาน เพิ่มพูนประสบการณ์ เทคนิค วิธีการทำงานของชุมชน และท้องถิ่น เครือข่ายอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จมีเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อการนำมาประยุกต์ปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง พัฒนาระดับกิจกรรมนำร่องสู่พื้นที่ต้นแบบของการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ขยายผลความคิด กิจกรรม รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นระยะๆ สรุปทบทวน และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สู่การเชื่อมโยง ขยายผลตามลักษณะทางกายภาพพื้นที่ เช่น ระบบนิเวศเป็นสายคลอง ตามแนวถนน พื้นที่การปกครอง วิถีชีวิตวัฒนธรรม ย่าน เพื่อเชื่อมโยงการทำงานและพัฒนา ยก ระดับกิจกรรมระดับชุมชนสู่การทำงานเครือข่าย ขยายผลระดับพื้นที่สู่แรงขับเคลื่อนในระดับนโยบายท้องถิ่น จังหวัด และการขับเคลื่อนประเด็นในระดับนโยบาย สู่ความยั่งยืน อย่างไรก็ตามเครือข่ายยังจะต้องมีการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ นำไปสู่บทเรียน และองค์ความรู้ต้นแบบในกระบวนการขับเคลื่อนต่อไป

กลไกการขับเคลื่อนงานเครือข่าย ประกอบด้วย

ลำดับ	ชื่อ นามสกุล	บทบาทหน้าที่
1	นางฉลวย กะเหว่านาค	ประธานกรรมการ
2	นายพินิจ ผุดผ่อง	คณะกรรมการ
3	นายชูศักดิ์ ลิปตานนท์	คณะกรรมการ
4	นายสมจิตร แก้วพร้อม	คณะกรรมการ
5	นายทัศน์ ช้างเยาว์	คณะกรรมการ
6	นายปัญญา แก้วมุก	คณะกรรมการ
7	นางรำพึง ศิริเลิศ	คณะกรรมการ
8	นางนัตยา นิลโสภา	คณะกรรมการ
9	นายกฤษณ์นันท์ ลายบัวธน์วัฒน์	คณะกรรมการ
10	นายประกาศ เป่าพาณิชย์	คณะกรรมการ
11	นางกนกพร พิมพ์โพธิ์	คณะกรรมการ

กลไกการขับเคลื่อนของ การทำงาน เครือข่ายสิ่งสำคัญอีกประการ คือการสร้างกิจกรรม ให้เป็นเครื่องมือ ของการรวมกลุ่ม รวมคน ทำความเข้าใจในชุมชนท้องถิ่นในทุกมิติ กิจกรรมเครือข่ายที่สร้างผลงานเชิงประจักษ์จากชุมชนเล็กๆ สู่อำเภอและนำไปปรับใช้ได้ พัฒนางานในโอกาสต่อไป

คณะกรรมการเครือข่ายสิ่งแวดล้อมปทุมธานี

เวทีสัมมนาความร่วมมือ เครือข่ายชุมชนจังหวัดปทุมธานี

บทที่ 3 รูปธรรมความสำเร็จ

การทำงานเครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ได้มีการรวบรวมผลงานรูปธรรม กิจกรรมส่วนหนึ่งที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางการทำงานพัฒนาเครือข่ายต่อไป

วันวานที่บางปรอก ชุมชนนาร่องการจัดการน้ำเสียคลองบางปรอก

ชุมชนบางปรอกเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมคลองบางปรอก จำนวน 120 หลังคาเรือน โดยมีคลองเชื่อมต่อถึงแม่น้ำเจ้าพระยา ในสมัยก่อนเป็นเส้นทางผ่านด้านการค้าขายของคนในชุมชนและต่างจังหวัด โดยพ่อค้าแม่ค้าใช้เรือเป็นพาหนะเพื่อบรรทุกสินค้าใส่เรือมาขายให้แก่ชาวบ้านที่อยู่ตามคลอง เป็นสายน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์น้ำต่างๆ

ต่อมาเมื่อความเจริญเข้ามาในชุมชน ทำให้มีผู้คนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่อย่างมากมาย จึงทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน ประกอบทางเทศบาลเมืองปทุมธานีได้จัดทำสะพานทางเดินเลียบริมคลองบางปรอก จึงทำให้ลำคลองและการสัญจรทางเรือหมดความสำคัญลงไปประกอบกับเกิดปัญหาและผลกระทบหลายๆ ด้านในชุมชน เช่น การทิ้งน้ำจากฟาร์มต่างๆ การทิ้งขยะลงสู่แม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำในลำคลองเริ่มเน่าเสีย มีกลิ่นเหม็น ยุงชุกชุม ดังนั้นชาวบ้านจึงร่วมกันหาวิธีแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มันเกิดขึ้นในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

นางฉลวย กะเหว่านาค ได้กล่าวถึงชุมชนบางปรอกว่าได้มีการทำงานพัฒนาชุมชนในกิจกรรมตามวันสำคัญ ประเพณี และกิจกรรมนโยบายท้องถิ่น จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชน ต่อมาเมื่อชุมชนเข้าไปรวมกันกับโครงการปฏิบัติการเมื่อนำอยู่นำร่อง ประสานงานโดยมูลนิธิชุมชนไท สนับสนุนโดย สสส ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการของพื้นที่ กิจกรรมที่ได้รับความสนใจของชุมชนและสื่อมวลชน เช่นการปรับปรุงเรือมาเป็นห้องสมุดเรือแห่งแรกของจังหวัดปทุมธานี กิจกรรมดังกล่าวสามารถดึงดูดการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมเป็นครั้งแรก ของชุมชน

ต่อมาเมื่อปลายปี 2547 ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเรื่องน้ำเสียคลองบางปรอก จึงร่วมกันคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาน้ำเสียชุมชน จึงได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาตลอดการฟื้นฟูสภาพคลอง โดยเก็บเกี่ยวจากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยน้ำหมักชีวภาพ โดยการคำนวณปริมาณน้ำในคลองบางปรอกได้จำนวน 20,000 ลูกบาศก์เมตร (กว้าง 10 เมตร ลึกเฉลี่ย 2 เมตร ยาว 1,000 เมตร) ต้องใช้น้ำหมักชีวภาพ 1 ต่อ 4 ลูกบาศก์เมตร รวม 5,000 ลิตร ต่อครั้ง เดือนละ 2 ครั้ง โดยวิธี วางจุดเทน้ำหมักออกเป็น 10 จุด จุดละ 500 ลิตร จากการทดลองผลปรากฏว่า สภาพสีจางลง กลิ่นไม่มี ยุบน้อยลง และเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในแนวทางธรรมชาติ จนได้รับการยอมรับ และความร่วมมือของชุมชนจำนวนมาก

นายไพบูรณ์ หาญสวัสดิ์ นายกเทศบาลเมืองปทุมธานี เทน้ำหมักคลองบางปรอก

กิจกรรมเทน้ำหมักบำบัดน้ำเสียคลองบางปรอก

โครงการปารอง
จดหยุดน้ำหมักชีวภาพ

ถังหยดน้ำหมักในชุมชน

น้ำหมักชีวภาพ

น้ำหมักพร้อมใช้งานบำบัดน้ำเสีย

ผลจากการดำเนินงาน การทำหมักชีวภาพเพื่อการรักษาคลอง การอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อม การเทน้ำหมักชีวภาพลงคลองทุก 15 วัน เป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ปัจจุบันได้ขยายธนาคารน้ำหมัก จุฬหัตตน้ำหมัก ไปสู่ชุมชนข้างเคียงอีก 4 ชุมชน มีแผนขยายพื้นที่เทศบาลเมืองปทุมธานี และขยายสู่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป จนได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางเรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมแม่น้ำคูคลอง ช่วยกันดูแลรักษาพัฒนาเรื่องการใช้ถังดักไขมันในครัวเรือน ชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตในการอยู่ร่วมกันไม่มีน้ำเสีย สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการภูมิปัญญาชาวบ้านแบบดั้งเดิม ประยุกต์ใช้อย่างทันสมัยเสมอมา

คลองบางปรอก จุดเริ่มต้นถังดักไขมัน

อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยน้ำหมักชีวภาพเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ นางฉวย กะเหว่านาค และทีมงานจึงได้คิดค้นและพัฒนา การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน จึงได้เรียนรู้และประสบการณ์การศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาประยุกต์ ปรับปรุง มาเป็นถังดักไขมันในครัวเรือน ถังดักไขมันชุมชนบางปรอก เป็นกิจกรรมหนึ่งในการบำบัดน้ำเสียในระดับครัวเรือนต้นเหตุของน้ำเสียของมนุษย์ สามารถทำได้ นำวัสดุอย่างง่าย ๆ ในท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบ ราคาประหยัดไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนประกอบสำคัญในการทำถังดักไขมันแบบยั่งยืน ประกอบด้วยตัวถังขนาด 200 ลิตร จำนวน 2 ถัง ถังใบแรก เป็นถังพักน้ำ เชื่อมข้อต่อ ข้องอ แบบกัลก้นน้ำ กับถังที่ 2 เป็นชุดชั้นกรองชุดดักไขมัน ประกอบด้วย มีถ่านหุงข้าว ทราวยหยาบ อิฐมอญ วางเป็น

ชั้นๆ ก่อนปล่อยน้ำทิ้งลงคลองธรรมชาติ สามารถตรวจสอบแล้วดักไขมันได้มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์

ปัจจุบันชุมชนบางปรอกได้ติดตั้งถังดักไขมันตามครัวเรือนแล้วจำนวน 90 หลังคาเรือน ส่งผลให้คลองบางปรอกสามารถฟื้นฟูเป็นคลองที่มีชีวิต น้ำเสียที่ออกจากชุมชนจึงสามารถ บอกได้ว่า ผ่านการบำบัดมาแล้วอย่างน้อย 80-90% ส่งผลให้ชุมชนพื้นคลองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เทศบาลเมืองปทุมธานีได้นำแบบอย่างที่บ้านปรอกไปออกแบบเทศบาลญัตติถึงดักไขมันครัวเรือน ปี 2547

กิจกรรมด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนบางปรอกได้มีการขยายงานไปอีกหลายกิจกรรมของชุมชนเช่น การสนับสนุนให้ชาวบ้านใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนมาทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นการต่อยอดจากถังดักไขมันในครัวเรือน ชุมชนบางปรอก นับว่าเป็นชุมชนที่อนุรักษ์น้ำและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีระบบโดยชุมชนเองอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง ปัจจุบันชุมชนบางปรอก ได้เป็นชุมชนได้รับรางวัลและได้รับความไว้วางใจ ในการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของชุมชนต่างๆ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานีและพื้นที่ต่อเนื่องในจังหวัดปทุมธานี ตลอดจนเป็นกำลังผลักดันสู่การพัฒนา เครื่องช่วยสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี นี่คือนิทรรศการให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ห้องสมุดเรือเพื่อการศึกษาเด็กเยาวชนและสิ่งแวดล้อม

ห้องสมุดเรือ เป็นกลวิธีการหนึ่งในการดึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็ก เยาวชนในชุมชน ห้องสมุดได้นำเรือกระแซงเก่า มาปรับปรุง สร้างเป็นห้องสมุดเรือขึ้นในชุมชนด้วยแรงกาย แรงใจ

ของพี่น้องชุมชน ระดมทุนทอดผ้าป่าห้องสมุดเรือ และการบริจาคจาก
 ชาวชุมชนในการจัดสร้างเป็น เงินทั้งสิ้น 67,000 บาท เป็นแหล่งเรียนรู้
 ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน เป็นจุดเด่นที่สร้างแรงจูงใจ
 ของผู้ที่มาศึกษาดูงานมาจนถึงวันนี้ ปัจจุบันได้ย้ายไปตั้งอยู่บริเวณใน
 สวนสมุนไพรร บ้านลุงอ้อต นายสมมิตร วงศ์สุนทร ที่ปรึกษาชุมชนบาง
 ปราง จากประสบปัญหาหน้าท่วมปี 2554

คณะศึกษาดูงานห้องสมุดเรือชุมชนบางปรอก

สืบสานชุมชนมอญ ประสานคน เชื่อมหน่วยงาน

ชาวปทุมธานีเชื่อว่าชุมชนมีเชื้อสายมอญ มาอยู่อาศัยตั้งรกรากในพื้นที่อดีตกาลโดยได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ในหลายยุคหลายสมัย รวมทั้งในยุคสมัยราชการที่ 2 ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงประพาสปทุมธานีตรงกับวันที่ 19 กันยายน ชาวมอญสามโคก ซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น จึงนำดอกบัวมาถวาย ในขณะนั้นปทุมธานีมีแหล่งบัวหลวงจำนวนมาก พระองค์จึงได้พระราชทานนาม ชื่อประทุมธานี ดังคำกลอนนิราศสุพรรณ ของสุนทรภู่ ความว่า

ถึงสามโคกโคกทวิลถึงปิ่นเกล้า

พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงถึงกรุงศรี

ประทานนามสามโคกเป็นเมืองศรี

ชื่อประทุมธานีเพราะมีบัว

ต่อมาเปลี่ยนเป็นจังหวัดปทุมธานี จนถึงปัจจุบัน เนื่องในวันคล้ายวันพระราชดำเนินราชการที่ 2 ชาวมอญปทุมธานีจึงนับเป็นวันสำคัญในใจตลอดมา

เครื่อง่ายฯ จึงเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นที่สนใจจึงจัดกิจกรรม เพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ วิถีชีวิตชุมชนมอญ คนเมือง สู่ความร่วมมือ และเปิดพื้นที่ทางสังคม ขยายประเด็นงานการฟื้นฟู อนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรม ครบรอบ 190 ปี จังหวัดปทุมธานี เครื่อง่ายได้รับการสนับสนุนและความสนใจของหน่วยงาน องค์กร สื่อมวลชน จำนวนมาก มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประวัติความเป็นมา จำลองพิธีถวายดอกบัว ต่อพระบรมสาทิสลักษณ์ รัชกาลที่ 2 ได้สร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดง มีการละเล่นพื้นบ้านมอญ อาหารมอญมากมายหลายชนิดของกลุ่มคนต่างๆ ในพื้นที่ปทุมธานี เป็นที่สนใจ และมีกิจกรรมต่อเนื่อง มาเป็น

ระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดได้มีการขยาย
ผลกิจกรรมของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

ถังดักไขมันนวัตกรรมใหม่ จัดการน้ำเสียครัวเรือน

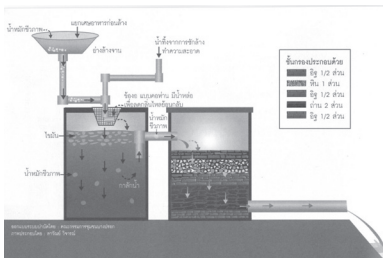
ถังดักไขมัน ในความหมายขอชุมชน คือ การลดปริมาณไขมัน
ลงแหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นการบำบัดน้ำเสียที่ต้นทางในระดับครัวเรือน
ต้นเหตุของน้ำเสียของมนุษย์ สามารถทำเองได้ นวัตกรรมง่ายๆ ใน
ท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบ ราคาประหยัดไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
ส่วนประกอบสำคัญถังดักไขมันแบบยั่งยืน ประกอบด้วยตัวถัง 100-200
ลิตร จำนวน 2 ถัง ถังใบแรก เป็นถังพักน้ำ เชื่อมต่อต่อ ข้องอบ แบบกาลักน้ำ
กับถังที่ 2 เป็นชุดชั้นกรอง ประกอบด้วย ถ่านหุงข้าว ทรายหยาบ อิฐ
มอญ วางเป็นชั้นๆ ก่อนปล่อยน้ำทิ้งลงคลองธรรมชาติ สามารถตรวจ
สอบแล้วถังดักไขมันได้มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ปัจจุบันชุมชนต่างๆในเครือ
ข่ายได้รับการยอมรับ มีการขยายผลติดตั้งถังดักไขมันในครัวเรือนแล้ว
จำนวนมาก ทำให้แม่น้ำคูคลองมีชีวิตที่ดีอีกครั้งหนึ่ง กิจกรรมการพัฒนา
สิ่งแวดล้อมชุมชนได้มีการขยายอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้เศษอาหารใน
ครัวเรือนมาทำน้ำหมักชีวภาพ หรือน้ำที่ผ่านการหมักไปรดน้ำต้นไม้ ชุมชน
เชื่อว่ากิจกรรมเล็กที่บ้านยังจะช่วยแก้ปัญหาชาติอีกแรงหนึ่ง เป็นการ
พิสูจน์ให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ถังดักไขมัน อีกนวัตกรรมหนึ่ง ของเครือข่ายที่สามารถประดิษฐ์
คิดค้นให้สามารถใช้ได้จริง เหมาะสมกับพื้นที่ ราคาถูก สามารถทำเอง
ได้ หน้าที่หลักของถังดักไขมันรายครัวเรือน เพื่อกรองไขมันครัวเรือน
ก่อนลงสู่สาธารณะ เป็นกิจกรรมที่ชุมชน ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมได้

โดยตรงในระดับครัวเรือน สามารถจัดการน้ำเสียที่ต้นทางได้เป็นอย่างดี สามารถใช้ตามความเหมาะสม โดยนางฉลวย กะเหว่านาค เป็นผู้นำการออกแบบคิดค้น ทดลองถังดักไขมัน ต่างๆ พัฒนาจากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถังดักไขมันต่างๆ เช่น ไต้ซึ่งของจำแสด และชุมชน ร้อยกรอง ชุมชนคลองสว่าง ชุมชนเกษมทรัพย์ จนพัฒนาเพื่อการใช้งานตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และชุมชนต่างๆ

ถังดักไขมันที่ออกแบบเพื่อการทดลองใช้มี 5 แบบ ประกอบด้วย ถังดักไขมันแบบยั่งยืน แบบประยุกต์ แบบประหยัด แบบดูดซึม แบบพัฒนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

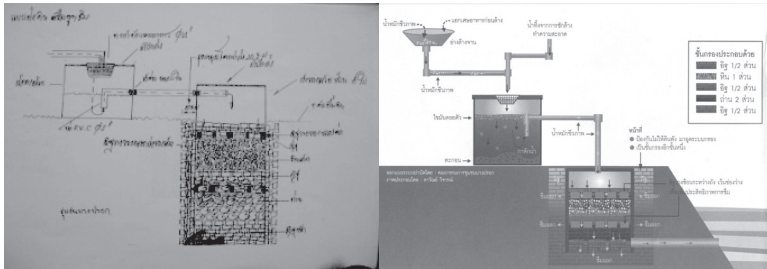
1. ถังดักไขมันแบบยั่งยืน เป็นถังดักไขมันที่รองรับน้ำได้ในปริมาณมาก ดูแลรักษาง่าย สามารถติดตั้งได้ในพื้นที่น้ำท่วมถึงเหมาะกับชุมชนริมคลองริมน้ำ

วิธีการติดตั้ง ถังใบที่ 1 เป็นถังรองรับน้ำจากบ้านเรือนมาพักน้ำ จากนั้นใช้ระบบกักน้ำสู่ถังใบที่ 2 ซึ่งเป็นถังชั้นกรอง ประกอบด้วย อิฐ 500-600 ก้อน หินเล็ก 100 กิโลกรัม ถ่าน 8-10 ถุงเรียงเป็นชั้นๆ

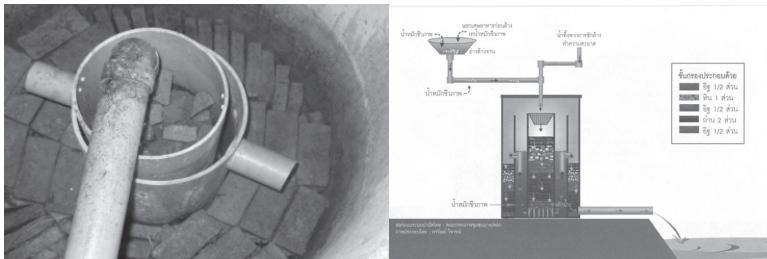
ระบบกักน้ำ หมายถึง ระบบการ.....การดึงน้ำผ่านท่อ pvc จากถังใบที่ 1 สู่ถังใบที่ 2 ด้วยแรงดันน้ำระบบธรรมชาติ ข้อดีคือ สามารถแยกชั้นตะกอนและไขมันโดยการดึงน้ำจากบริเวณกลางถังมาบำบัด

2. แบบดูดซึม

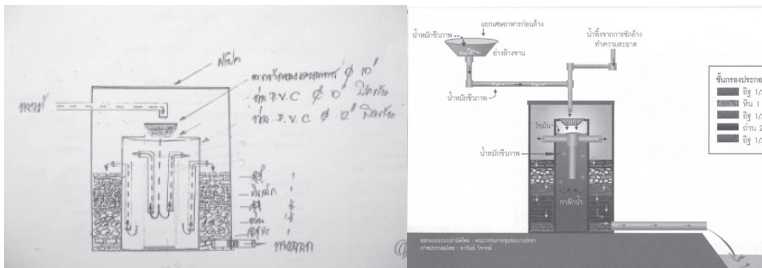
เป็นแบบที่นิยมใช้กันมากในพื้นที่ชนบทหรือชานเมืองใช้หลักการ
ลักน้ำตามธรรมชาติผ่านระบบกรอง ซึมลงดินโดยตรง ป้องกันน้ำท่วม
ได้ถุนบ้าน เหมาะกับบ้านได้ถุนสูง พื้นที่น้ำท่วมไม่ถึง

3. แบบประยุกต์ เป็นแบบที่พัฒนามาจากระบบยั่งยืนเพื่อเพิ่ม
ระบบกรองแบบ 2 ชั้น

น้ำจากบ้านเรือนลงสู่ชั้นกรอง 1 แล้วพักน้ำ จากนั้นลักน้ำสู่
ชั้นกรองที่ 2 ก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ สามารถกรองไขมันได้
มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ไม่เปลืองที่ติดตั้ง แต่การใช้งานจริงในพื้นที่รับ
น้ำได้ปริมาณน้อย ไส้กรองต้องเปลี่ยนบ่อย ต้องดูแลเป็นพิเศษ

4. แบบประหยัด ใช้ถังเดียว มีตัวรับน้ำเสียตรงกลาง และผ่านชั้นกรอง แล้วลงแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นการประหยัดชั้นกรอง และถึงบำบัดจากการทดลองในพื้นที่ผลปรากฏว่าบำบัดน้ำได้น้อย และการดูแลค่อนข้างยุ่งยาก เปลี่ยนชั้นกรองบ่อย

5. ถังดักไขมันแบบพัฒนา เป็นแบบกักน้ำในถังเดียวสามารถรองรับน้ำเสียจากครัวเรือนขนาดเล็ก ใช้พื้นที่ติดตั้งน้อย แต่มีความยุ่งยากในการเปลี่ยนชั้นกรอง

ถังดักไขมันแบบต่างๆ จากการทดลองการใช้จริงในพื้นที่ชุมชนเมือง ชานเมือง เป็นแบบถังดักไขมันแบบยั่งยืน ที่สามารถใช้งานได้ ดี ใช้นาน ไม่ยุ่งยาก ดูแลง่าย นิยมใช้กันมาก นอกจากนั้นแล้วการทำน้ำหมักชีวภาพจะเป็นตัวช่วยในการย่อยสลายไขมัน และลดกลิ่นในถังบำบัดน้ำเสียด้วย ปัจจุบัน เครื่องช่วยได้ขยายผลถังดักไขมัน และน้ำหมักชีวภาพ จนเป็นที่ยอมรับ และนำไปปรับใช้ในชุมชนต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีอย่างกว้างขวาง ตลอดจนเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

นอกจากนั้นวิธีการดักตะกอนก่อนลงสู่แหล่งน้ำ เคลือข่ายได้ออกแบบ แบบดักตะกอนปลายท่อ เป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งของเครือข่าย เพราะสามารถลดการตื่นเงินของคลอง ด้วยวิธีการสร้างระบบซีเมนต์ครอบปลายท่อระบายน้ำ ต่ำกว่าท่อระบายน้ำ 10-20 เซนติเมตร สร้างเพื่อเป็นการดักระบบน้ำเสียไม่ให้ไหลลงสู่คลองในทันที จากการทดลองข้อดีคือ

1. ลดปริมาณตะกอนที่จะไหลลงสู่คลอง และสามารถจัดเก็บได้ง่าย
2. การพักน้ำชั่วขณะเป็นการบำบัดน้ำเสียอีกทางหนึ่ง โดยใช้น้ำหมักชีวภาพร่วมบำบัดด้วย ก่อนปล่อยน้ำลง

แบบการดักตะกอนปลายท่อ

เมื่อนำอยู่ชุมชนสู่เยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อมปทุมธานี

เพื่อนำไปสู่การดำเนินการโครงการฯ ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน หรือแกนนำชุมชน กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มหนึ่งที่เครือข่ายให้ความสำคัญ การขยายผล ในการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชนโดยเฉพาะเรื่องการฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง ในการสนับสนุนให้มีการดำเนินการปฏิบัติการจริงในพื้นที่ เป็นการสร้างความตระหนักรู้ การสนับสนุนกิจกรรม เยาวชน เช่น การตรวจวัดคุณภาพน้ำ อาสาสมัครศูนย์เครือข่ายน้ำท่วม ค่ายเยาวชน ในการขยายเครือข่ายในกลุ่มเยาวชน

การสนับสนุนกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของเยาวชน เรียนรู้และปฏิบัติจริงๆ สร้างกระบวนการศึกษาเรียนรู้กรณีต่างๆ ที่ดำเนินการอย่างเห็นผล สู่การขยายผลให้กว้างขวางในพื้นที่อย่างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยง เยาวชนกับเครือข่าย

การสนับสนุนและจัดทำข้อมูลเชิงสถิติเพื่อมาเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมและเพิ่มน้ำหนักให้กับชุมชนและเครือข่ายนั้นดีแล้ว แต่การจัดทำข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้าน และท้องถิ่นในพื้นที่ต้องพึ่งหลักวิชาการเข้ามาช่วย จากมูลค่า มาเป็นคุณค่าให้ชัดเจน

“

การทำงานเพียงลำพังคนเดียว ชุมชนเดียวนั้น ไม่สามารถดูแล และรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้อย่างยั่งยืน การปลูกจิตสำนึกให้คนคิดและ รักษาและดูแลทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การสร้างพื้นที่การทำงานใหม่ๆ และการขยาย เครื่องช่วยสู่คนรุ่นใหม่อยู่เสมอ นั้นต่างหากคือ ความยั่งยืนที่แท้จริง

ฉลวย กะเหวนาค

”

ดังคำกล่าวข้างต้น เครื่องช่วยสิ่งแวดล้อมชุมชน จึงได้มีความคิด กิจกรรม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนน่าอยู่ เมืองปทุมธานี ซึ่งเป็นกิจกรรม ที่ก้าวไปอีกระดับหนึ่ง ของการทำงานเครื่องช่วย ในลักษณะการขยาย ผลชุมชนต่อชุมชน ชุมชนเชื่อมหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยาย กิจกรรมพื้นน้ำสร้างเครื่องช่วยสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองปทุมธานี สนับสนุน โดย สสส. ที่จะร่วมกันปฏิบัติการฟื้นฟูแม่น้ำคูคลองของพื้นที่เขต เทศบาลเมือง 4 สายคลอง โดยพลังขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาชน และภาคีฯ ต่างๆ ของเมือง กิจกรรมชุมชนและเมืองน่าอยู่ สนับสนุนโดย โครงการปฏิบัติการเมืองน่าอยู่ มูลนิธิชุมชนไทย และ สสส.การขยายผล การตรวจวัดคุณภาพน้ำ สายคลองบางปรอกในพื้นที่ของชุมชนบางปรอก

กิจกรรมต่างๆ นั้นเกิดขึ้นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา น้ำเน่าเสีย และการดูแลสายคลอง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของและความรับผิดชอบในการดูแลน้ำเสียจากครัวเรือนโดยวิธีการบำบัดน้ำเสียในระดับชุมชน โดยใช้ น้ำหมักชีวภาพ ติดตั้งถังดักไขมันรายครัวเรือน จนเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพื้นที่ชุมชนอื่นๆ จากจุดนี้เองคณะทำงาน จึงนำไปสู่ความคิดร่วมกันของคนเมือง ในการที่จะดูแลทรัพยากรแหล่งน้ำของพื้นที่ โดยมีความเชื่อมั่นว่า ความร่วมมือของคนเล็กคนน้อย หลากๆ คน จะร่วมกันแก้ไขปัญหาแม่น้ำคูคลองในระดับเมืองปทุมธานี

การดูแลทรัพยากรแม่น้ำคูคลอง การฟื้นฟูดูแลคลองสาขาก่อนไหลลงแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นความร่วมมือในระดับท้องถิ่น เพื่อเฝ้าระวังดูแลรักษาคุณภาพคลองย่อยต่างๆ ในพื้นที่รวมทั้งพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดการน้ำเสียอย่างง่ายและสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมพื้นน้ำสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองปทุมธานี ได้ดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาและส่งเสริม ตลอดจนการใช้เครื่องมือในการรวมกลุ่ม สร้างความตระหนัก สร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมแม่น้ำคูคลอง 4 สายคลองย่อยเพื่อการฟื้นฟู ในพื้นที่ปทุมธานี กิจกรรมต่างๆ สู่ความเชื่อมโยงประสานหน่วยงาน และขยายผลสู่ความสำเร็จอย่างรูปธรรม

วิกฤติน้ำท่วมชุมชน ผู้จัดการตนเอง

เครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ได้มีการดำเนินการรวมตัวขึ้นโดยภาคประชาชน ในภารกิจ กิจกรรมเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ที่ได้รับผลจากการดำเนินกิจกรรมสิ่งแวดล้อม สู่การจัดการน้ำท่วม

มาตั้งแต่ปี 2553 เป็นการรวมตัวกันของชุมชนในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก จำนวน 14 ชุมชน 1,240 หลังคาเรือนโดยการจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานและช่วยเหลือ (ภาคประชาชน) จังหวัดปทุมธานี” มีการจัดทำข้อมูลผู้ที่ได้รับผลกระทบ สำนวจความต้องการของผู้เดือดร้อน และประสานความช่วยเหลือผ่านไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบ ทั้งถึงนอกจากนั้นยังมีการระดมกำลังกันเพื่อช่วยทำกระสอบทรายแนวคันกันน้ำ การจัดเวรยามเฝ้าระวังระดับน้ำ การตั้งโรงครัวทำอาหารสนับสนุนคณะทำงานแนวคันกันน้ำและสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน

เมื่อปลายปี 2554 พื้นที่ปทุมธานีเป็นพื้นที่ประสบภัยจากน้ำท่วมเต็มพื้นที่ น้ำท่วมสูง ชังนาน จนทำให้เกิดความเดือดร้อนของชาวบ้านในการเดินทาง ขาดแคลนอาหาร การประสานงานภายนอกในการให้ความช่วยเหลือ เครื่องช่วยฯ จึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานและความช่วยเหลือ (ภาคประชาชน) ปทุมธานี บริเวณสะพานปทุม 1 สามารถประสานและช่วยพื้นที่น้ำท่วมจำนวน 28 พื้นที่ 4 วัด จำนวน 3,005 ครัวเรือน ประชากรทั้งพื้นที่เป้าหมาย ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนทั่วไป กลุ่มแรงงานข้ามชาติ และอื่นๆ กว่า 10,000 คน ทั้งนี้โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน พี่น้องเครื่องช่วยชุมชนทั่วประเทศ

ก่อนปิดศูนย์ ประสานงานและช่วยเหลือ เครื่องช่วยฯ ได้มีแนวทางการดำเนินงาน ระยะก่อน และเข้าสู่การฟื้นฟูไว้เพื่อเป็นแนวทางการทำงานที่ต่อเนื่องไว้ดังนี้

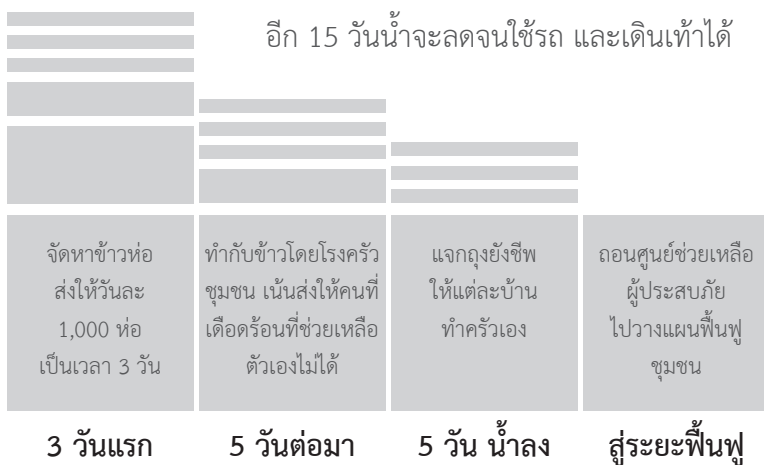
รูปแบบเครือข่ายฯ จัดการศูนย์ประสานงานน้ำท่วมปี 2554

บรรยากาศน้ำท่วมถนนหน้าศาลากลางปทุมธานี

กลไกการถอนตัวของผู้สนับสนุนให้ชุมชนตั้งหลัก
เข้าสู่ช่วงฟื้นฟูตนเอง

สูตร 3-5-5 กรณีพื้นที่ปทุมธานี

รูปแบบเครือข่ายฯ จัดการศูนย์ประสานงานน้ำท่วมปี 2554

กิจกรรมการช่วยเหลือชุมชนประสบภัย โดยมีการประเมิน
สถานการณ์ปริมาณน้ำลด โดยเตรียมแผนการช่วยเหลือ 15 วัน ใน 3
วันแรก ยังมีการจัดสรรข้าวกล่อง 1 มื้อต่อวัน 5 วันต่อมา สนับสนุนให้
มีการทำครัวชุมชน/ยังส่งข้าวในพื้นที่ที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อีก 5 วัน
สนับสนุนถุงยังชีพรายครัวเรือน และสุดท้ายสรุปผลการดำเนินงาน ปิด
ศูนย์เครือข่ายลงพื้นที่ชุมชนวางแผนเตรียมความพร้อมฟื้นฟูวิถีชีวิตหลัง
น้ำท่วม ตลอดจนการเตรียมความพร้อมภัยพิบัติ ต่อไป

พลังอาสาสมัครเตรียมความพร้อมรับมือน้ำท่วม

จากสถานการณ์น้ำท่วมปี 2554 ในพื้นที่ปทุมธานี ชุมชนได้ตื่นตัวมากในการเตรียมความพร้อมอาสาสมัคร เครื่อง่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานีจึงได้จัดให้มีกาอบรม ให้ความรู้ในการเตรียมความพร้อม ร่วม

กับ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี เครื่อง่ายผู้หญิงจัดการภัยพิบัติปทุมธานี เครื่อง่ายแรงงานจัดการภัยพิบัติปทุมธานี เครื่อง่ายศูนย์ผู้ประสบภัยดอนเมือง มูลนิธิรักษ์ไทย มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิชุมชนไท Unwomen สสส. อบต.กระแซง ร่วมจัดกิจกรรมอบรมอาสาสมัครเตรียมความพร้อม ป้องกัน รับมือภัยพิบัติเครื่อง่ายจังหวัดปทุมธานี มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมอบรม 100 คน

การจัดงานในครั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อม ความรู้เรื่องภัยต่างๆ คนอาสาสมัคร อุปกรณ์ แผนงาน ในการรับมือภัย เพื่อจัดตั้งแกนนำ กลุ่มชุมชน การเชื่อมโยงประสานงาน เครื่อง่ายผู้ประสบภัย

ในพื้นที่ ระบบการทำงาน การบัญชาการ การประชาสัมพันธ์ การกู้ชีพกู้ภัย และการทำอาหาร โรงครัว เพื่อการเตรียมความพร้อมรับมือภัย

พิบัติชุมชน ตลอดจนสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของภาคีฯ หน่วยงานในระดับท้องถิ่นในการจัดการปัญหาภัยพิบัติ โดยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเครือข่ายสันนิบาตจังหวัดพังงา เครือข่ายชุมชนคนหาดใหญ่ และวิทยากรจากสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี

เครือข่ายเยาวชน พร้อม เฝ้าระวังสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี รวมตัวกันมาตั้งแต่ปี 2553 โดยการสนับสนุนโดย จากเครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานีในดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชน ประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อม การรณรงค์จัดการน้ำเสียคูคลอง ให้ความรู้เรื่องระบบถังดักไขมันในครัวเรือน การส่งเสริมเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพ รณรงค์เรื่องการจัดการขยะ ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมและช่วยเหลือและฟื้นฟูภัยพิบัติภาคประชาชนกับเครือข่ายและชุมชนในการจัดการภัยพิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ทั้งนี้ที่ผ่านมาเครือข่ายเยาวชนได้มีการรวมตัวของเยาวชนในชุมชนต่างๆ จำนวน 30 คน กิจกรรมหลักๆ เป็นการอบรมให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม การตรวจวัดคุณภาพน้ำ ค่ายเยาวชนเพื่อสิ่งแวดล้อม และชุมชน

การศึกษาดูงานการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ ของเครือข่าย ตลอดจนการประสานความเชื่อมโยงของเยาวชนต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ปัจจุบัน เครือข่ายเยาวชนได้จัดตั้งคณะทำงาน การประชุมต่อเนื่อง มีการขยายเครือข่าย และกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชนเพื่อพัฒนาคนรุ่นใหม่ในการเข้ามาช่วยเหลือเครือข่ายฯ ในการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมฟื้นฟูสภาพแม่น้ำลำคลอง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมและชุมชนของตนเอง

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานของเยาวชนในการสร้างจิตสำนึก และได้เรียนรู้ท่ามกลางภัยพิบัติ ได้ใช้ความรู้ความสามารถ และการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเครือข่ายฯ

ค่ายเยาวชนสัมพันธ์ พื้นฟูชุมชน หลังน้ำท่วม

เครือข่ายเยาวชนชุมชน 40 คน ร่วมค่ายเยาวชน สร้างจิตสำนึกเตรียมความพร้อม เชิงปฏิบัติการชุมชนบนพื้นที่กระแง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา สาเหตุการเกิดภัย การปรับตัว ตลอดจนแนวทางการป้องกัน การฟื้นฟูของชุมชน

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การจัดการภัยพิบัติชุมชน

เครือข่ายเยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อมปทุมธานี ร่วมกับเครือข่ายฯ ปทุมธานี ไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนชายทะเลที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติ บ้านขุนสมุทรจีน ต.แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ จำนวน 35 คน กิจกรรมได้สัมผัสชีวิตแบบโฮมสเตย์ การบอกเล่าเรื่องราว และพัฒนาการของชุมชน กิจกรรมลงพื้นที่วิถีชาวบ้าน และกิจกรรมการเก็บหอยแบบโบราณ ทั้งนี้ได้รับการช่วยเหลือและให้ความรู้จากชุมชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ใหญ่สมร แซ่สมุทร

Unwomen หนูน 4 ชุมชนนำร่องสร้างโมเดล “ผู้หญิงรู้สู้น้ำ”

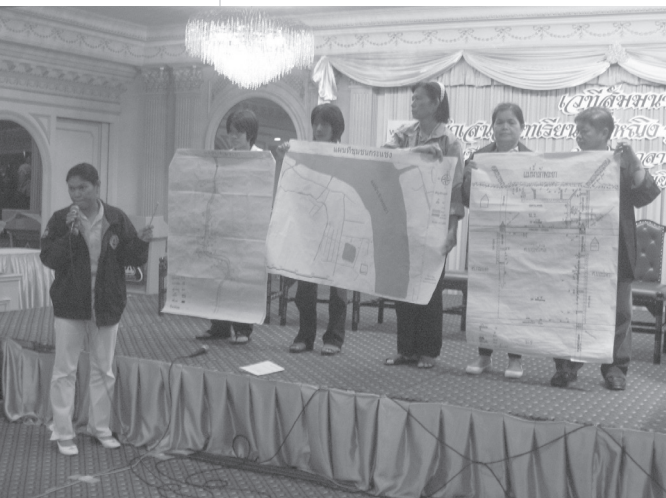
ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าภัยพิบัติทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในทุกภูมิภาค และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์อุทกภัยที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการ ภาคเกษตรกรรม หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ไม่เว้นแม้กลุ่มแม่บ้านที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ซึ่งนอกจากจะเกิดความเสียหายด้านทรัพย์สินแล้ว ยังเกิดความเสียหายในด้านคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพ สภาวะด้านจิตใจ และความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยการสนับสนุนชุมชนนำร่องในชุมชนบางปรอก ชุมชนบางโพธิ์เหนือ ชุมชนกระแซง และบ้านปทุมในการสร้างรูปแบบการจัดการโดยชุมชน

ผู้หญิงก็เป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ให้การดูแลและรับผิดชอบต่อสวัสดิการของสมาชิกในครอบครัวโดยรวม รวมถึงภาระหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องดูแลทั้งเด็กและผู้สูงอายุ ซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อีกทั้งผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มี

ประสบการณ์ในการรับมือกับภัยพิบัติต่างๆ อย่างเป็นระบบ จึงส่งผลให้ผู้หญิงได้รับอันตรายจากอุทกภัย เกิดความกดดันทางด้านจิตใจจากภาวะคับขันรอบด้าน อีกทั้งการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้ชาย ซึ่งอาจไม่เข้าใจภาวะของผู้ประสบภัยที่เป็นผู้หญิงอย่างแท้จริง ทำให้การช่วยเหลือไม่ตรงตามความต้องการ และไม่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

เครื่องช่วยสิ่งแวดล้อม ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะผู้หญิงให้มีความรู้ในการจัดการความ

เสี่ยง อันตรายจากอุทกภัยที่เกิดขึ้น โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน รวมถึงมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการจัดการอุทกภัย หรือภัยพิบัติต่างๆ ของชุมชนในภาพรวม จนกว่าระบบการช่วยเหลือของภาครัฐหรือส่วนต่างๆ จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ จึง

ได้กำหนดจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “บทบาทผู้หญิงกับการจัดการอุทกภัย” ขึ้น เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัย และภัยพิบัติต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

การจัดทำข้อมูลกลุ่มเปราะบาง ผู้ที่จะต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษในชุมชน การสำรวจครัวเรือนเตรียมความพร้อม การปรับปรุงคู่มือภัยพิบัติชุมชน ตลอดจนการจัดทำแผนที่แสดงกลุ่มต่างๆ ของชุมชน

ขั้นตอน เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติชุมชน

1. เตรียมความพร้อม กำลังคน อุปกรณ์ แผนการรับมือภัยน้ำท่วม
2. การประสานงาน กลไกเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ ความร่วมมือ การติดตามการทำงานร่วมกันของภาคราชการ เอกชน และภาคประชาชน
3. ชักซ้อมความเข้าใจ จัดระบบการสื่อสาร (วิทยุสื่อสาร) ภายใน และภายนอกพื้นที่
4. ตรวจสอบแผนงานชุมชนและเครือข่าย ชุมชนริมน้ำ พื้นที่เสี่ยง กลุ่มคนเปราะบาง ที่ให้ความช่วยเหลือประสานงานความช่วยเหลือฉุกเฉิน
5. ตรวจสอบแผนงาน การเตรียมความพร้อมชุมชน เส้นทาง การเดินทาง ตลอดจนแนวป้องกันของครัวเรือน และชุมชน
6. จัดเตรียมศูนย์ประสานงาน และประสานความร่วมมือแกนนำชุมชน เครือข่าย อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสาร น้ำ ไฟ

ขณะทำงานประชุมเตรียมจัดทำแผนป้องกันภัย

บ้านลอยน้ำต้นแบบ เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ

บ้านลอยน้ำชุมชนบ้านกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี รูปแบบอาคารลอยน้ำ กว้าง 3.5 เมตรยาว 6 เมตร มีพื้นที่ใช้งานประกอบด้วยห้องเอนกประสงค์ มีห้องน้ำ 2 ห้อง งบประมาณ 58,000 บาท อยู่ได้ประมาณ 10 คน และพื้นที่ส่วนกลางเป็นศูนย์ประสานงานช่วยเหลือสมาชิกในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียงได้จำนวนไม่น้อยกว่า 98 ครัวเรือน

ภาพโครงสร้างอาคารลอยน้ำต้นแบบ

ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี เปิดอาคารลอยน้ำรับมือน้ำท่วม

บ้านกระแซง ตั้งอยู่เขต อบต.กระแซง เป็นพื้นที่อยู่นอกแนวคันกันน้ำ (แนวถนนในชุมชน) ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากทุกปี ชุมชน เครือข่ายฯ อบต.กระแซง และภาคีความร่วมมือ จึงร่วมกันดำเนินการสร้าง “อาคารลอยน้ำ รับมือน้ำท่วม” ชุมชนนำร่อง ขึ้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือภัยน้ำท่วมของชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการด้วยพลังของชุมชนและท้องถิ่น ในงานเปิดอาคารลอยน้ำได้มีผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพี่น้องเครือข่ายชุมชน สื่อมวลชน ร่วมกิจกรรมจำนวนมาก นอกจากนั้นยังเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบของการแก้ปัญหาพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากในระดับชุมชน จึงเป็นทางออกหนึ่งของกลุ่มผู้หญิงในชุมชนกลุ่มเปราะบาง ที่ต้องการท้องน้ำมากที่สุด

ข้อเสนอ เตรียมความพร้อมชุมชนจัดการภัยพิบัติ

เวทีประชุมระดมความคิดเห็น สรุปแนวทางสู่การปฏิรูประบบการเตรียมความพร้อม และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเพื่อความเป็นธรรมในการรับความช่วยเหลือกรณีภัยพิบัติจังหวัดปทุมธานี จากเวทีระดมความคิดเห็นมีข้อเสนอในระดับจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานสร้างความร่วมมือของเครือข่ายฯ และองค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ จังหวัด อย่างเป็นรูปธรรม จึงมีข้อเสนอของเครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ดังต่อไปนี้

1. ให้มีการสนับสนุนแผนการรับมือของเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก (นอกแนวคันกันน้ำท่วมทุกปี) เป็นพื้นที่น้ำท่วม

พิเศษที่ต้องมีมาตรการ และกลไกการช่วยเหลือ เยียวยา ที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ และกลุ่มเปราะบางโดยตรงมีส่วนร่วมโดยตรง

2. ให้สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเตรียมความพร้อม ป้องกัน ภัยพิบัติระดับจังหวัด เช่น กองทุนยกบ้านพื้นน้ำ กองทุนผู้ได้รับผลกระทบ กองทุนฟื้นฟูหลังน้ำท่วมประชาชน

3. ให้มีการจัดระบบการแจ้งเตือน การสื่อสารข้อมูลสถานการณ์ น้ำปริมาณน้ำ ระยะเวลา ที่น้ำมา ให้เป็นมาตราส่วนที่ประชาชนเข้าใจได้

4. ส่งเสริมศูนย์ประสานงานโดยมีชุมชน เครือข่าย องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทุกระดับ และสามารถประกาศพื้นที่ประสบภัยในระดับท้องถิ่น

5. ให้จังหวัด ท้องถิ่น ทุกแห่งประกาศขั้นตอน เกณฑ์การช่วยเหลือ เยียวยาผู้ประสบภัยทุกท้องถิ่นให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อการพิจารณาที่เป็นธรรม

6. ให้มีการประสานงานจัดทำแผนงานร่วมของท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อม ป้องกันภัยพิบัติในระดับตำบล และมีกลไกเชื่อมโยงในระดับจังหวัด

7. ให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ทุกโครงการที่ดำเนินการป้องกันน้ำท่วม

8. ประกาศพื้นที่รับน้ำ (แก้มลิง) และการชดเชยที่เป็นธรรม

9. ให้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมบัญชาการเหตุการณ์ และการประสานงานช่วยเหลือโดยชุมชนและเครือข่ายที่มีส่วนร่วม

เครื่องช่วยจัดการน้ำชุมชนคนปลายน้ำ จ.ปทุมธานี

รางวัลรองชนะเลิศลำดับที่ 1 ประกวดเครื่องช่วยการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554

เครื่องช่วยการจัดการน้ำชุมชนคนปลายน้ำ เป็นชุมชนจากเทศบาลเมืองปทุมธานี ประกอบด้วย 4 สายคลองย่อย เชื่อมต่อแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ คลองบางปรอก คลองพิบูล คลองบางโพธิ์เหนือ และคลองพิบูล ร่วมกันบริหารจัดการ บำบัดน้ำเสียที่เน่าเหม็น กลิ่นรบกวน เป็นแหล่งกำเนิดยุงลาย ร่วมกันจัดตั้งธนาคารน้ำหมักชีวภาพ ออกแบบและทดลองระบบถังดักไขมันรายครัวเรือน ก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลอง

สภาพปัญหา ชุมชนบ้านบางปรอก ต.บางปรอก อ.เมือง จ.ปทุมธานี เป็นชุมชนเมืองที่ตั้งถิ่นฐานตามแนวสองฝั่งคลองบางปรอกที่

เป็นคลองที่รองรับน้ำหลักของชุมชน และเมือง ส่งผลให้คลองบางปรอกเกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง คลองตื้นเขิน มีการสร้างถนนขวางทางระบายน้ำ ส่งผลให้ระบบทางเดินน้ำไม่คล่องตัว น้ำท่วมขังในพื้นที่นั้นๆ เกิดการเน่าเสีย

จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ สาเหตุ และปัญหาในการริเริ่มโครงการ คณะแกนนำชุมชน ในฐานะสมาชิกเครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ที่มีผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าทศวรรษ เครือข่ายฯ ตระหนักถึงเห็นความสำคัญของการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชน และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นอย่างดี ประกอบกับประสบการณ์ในฐานะคณะทำงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยของเครือข่ายภาคประชาชน ในสถานการณ์อุทกภัย ปี 2553 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ จึงปรารถนาที่จะจัดทำโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งระบบ ตั้งแต่การวางแผนรับมือสถานการณ์อุทกภัย การดำเนินงานเมื่อเกิดสถานการณ์จริง และการให้ความช่วยเหลือภายหลังน้ำลด รวมทั้งสถานการณ์ต่อเนื่องเมื่อเกิดปัญหายุ่งยาก จึงได้จัดทำ

น้อมนำแนวพระราชดำรินำมาประยุกต์ใช้ : ดำเนินงานทั้งสามสายคลอง เพื่อการรองรับน้ำในช่วงฤดูน้ำหลากในลักษณะ “แก้มลิง” ตามแนวพระราชดำริ และใช้ผันน้ำมาเพื่อการเกษตร การอุปโภค/บริโภค และให้บริการภาคอุตสาหกรรม ในลักษณะของ “ธนาคารน้ำชุมชน” ในช่วงฤดูน้ำแล้ง รวมทั้ง การฟื้นฟูสภาพน้ำ เพื่อให้กลับมาเป็นสายน้ำของชุมชน ตามแนวพระราชดำริ “น้ำคือชีวิต”

โครงสร้างน้ำ เพิ่มปริมาตรเก็บกักน้ำ เพื่อเป็นแก้มลิงยามน้ำหลากและเพื่อใช้อุปโภค และการเกษตรยามน้ำแล้ง โดยคลองบางปรอกเพิ่มขึ้น 1 เท้าตัวเป็น 20,000 ลูกบาศก์เมตร รวมคลองบางโพธิ์เหนือและคลองใหญ่ เป็นปริมาตรเก็บกักน้ำทั้ง ๓ สายคลอง รวมทั้งสิ้น 107,000 ลูกบาศก์เมตร⁴ ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำ ทั้งการอุปโภค และการเกษตร 120 ครัวเรือน 850 คน

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ เครื่องช่วยการจัดการน้ำชุมชนคนปลายน้ำ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริ เรื่องการพึ่งพาตนเอง การรักษาคุณภาพน้ำ มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานโดยเครื่องช่วยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ลองผิดลองถูกจนสามารถแก้ไขปัญหาได้ระดับหนึ่ง เครื่องช่วยได้น้อมนำแนวทางธรรมชาติบำบัดธรรมชาติ เช่น การบำบัดน้ำเสียโดยน้ำหมักชีวภาพ ถึงดักไขมันที่ใช้เครื่องกรองจากธรรมชาติ ต่างๆ เหล่านี้มาเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพน้ำ จนมีหน่วยงานองค์กรเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน ในพัฒนาต่อยอดเครื่องช่วยต่อไป

ธนาคารน้ำหมัก จากการทดลองใช้เพื่อการจัดการน้ำเสียคลองได้สำเร็จ จึงได้มีการขยายการใช้น้ำหมักชีวภาพในระดับครัวเรือน และพื้นที่ทางการเกษตร มีการจัดตั้งธนาคารน้ำหมักเตรียมความพร้อม ในการรักษาคุณภาพน้ำคลองได้อย่างต่อเนื่อง

ถังดักไขมันรายครัวเรือน ชุมชนบางปรอกได้ร่วมประดิษฐ์คิดค้น และทดลองใช้เพื่อการบริหารบำบัดน้ำเสียครัวเรือน ในรูปแบบต่างๆ 5 รูปแบบ ถังดักไขมัน พบว่า ถังดักไขมันแบบยั่งยืน ทั้งแบบใช้วัสดุบ่อซีเมนต์ และถังพลาสติก 200 ลิตร เหมาะสมและสอดคล้อง กับสภาพพื้นที่ ตลอดจนสามารถดักไขมันในครัวเรือนได้มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ สามารถป้องกัน

ต้นเหตุของน้ำเสียครัวเรือนได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังได้มีการขยายผล เป็นวิทยากร สาธิตการติดตั้งถังดักไขมันไปยังชุมชนอื่นๆ นำไปบำบัดได้อย่างแพร่หลาย

การดำเนินงานเครื่องช่วย เครื่องช่วยการจัดการน้ำชุมชนคนปลายน้ำประกอบด้วย 11 ชุมชน มีคณะกรรมการชุมชนแต่ละชุมชนดูแลดำเนินการและมีตัวแทนชุมชนมาร่วมเป็นคณะกรรมการเครื่องช่วย ในการช่วยคิดค้น แบ่งงานตามความถนัด และเพื่อปรึกษาหารือในการดำเนินงานร่วมกันโดยคณะกรรมการเครื่องช่วยให้เกียรติซึ่งกันและกัน

กลยุทธ์การแก้ไขปัญหา เน้นไปในการศึกษาข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ รวมทั้งการปรับปรุงประยุกต์ใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงาน ที่สำคัญการทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน เพื่อการช่วยกันแก้ปัญหาที่ยั่งยืน

แผนการจัดเก็บข้อมูล ข้อมูลเปรียบเทียบสถานการณ์คุณภาพน้ำชุมชน ในรอบระยะเวลาโครงการ ข้อมูลชุมชนที่ได้รับผลกระทบเรื่องน้ำโดยตรง และพื้นที่ต่อเนื่อง ข้อมูลจากเวทีประชาคมและแผนเชิงปฏิบัติการร่วมกับพื้นที่ดำเนินโครงการ

แผนการซ่อมบำรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำ ขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ผ่านเวทีรณรงค์ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ ขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบ

แนวทางสู่ความยั่งยืน ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ และความเป็นเจ้าของในระดับครัวเรือน การดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพคณะกรรมการ ตัดสินโครงการ รับฟังข้อมูล

บรรยากาศ คณะกรรมการ ลงพื้นที่เครือข่ายฯ

ก้าวต่อไป เครื่องช่วย ในทัศนะ คณะกรรมการ

นายกฤษฎีรัตน์ ลายบัวธนะวัฒน์

ผู้ใหญ่บ้าน ม.4 บ้านลำผักชี ต.บ้านปทุม อ.เมือง จ.ปทุมธานี ผู้ใหญ่หน่ เริ่มรู้จักเครื่องช่วยและเข้าร่วมจากการชักชวนของคุณฉลวย กะเหว่านาค เมื่อปี 2552 โดยเริ่มแรกเป็นการร่วมศึกษา ดูงาน แลกเปลี่ยน

เรียนรู้ การจัดการน้ำชุมชน พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ถือว่าเป็นการศึกษาที่ทำให้เราเห็นรูปธรรมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ด้วยชุมชนเอง จึงกลับมาที่ชุมชน และริเริ่มค้นหาปัญหา กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ตั้งแต่นั้นมา ในเบื้องต้นเครื่องช่วย เป็นเพื่อนเป็นที่ปรึกษาในเรื่องโครงการฯ ในการขอการสนับสนุนงบประมาณของชุมชนจากภายนอก นอกจากนั้นยังเป็นส่วนสำคัญในการปลุกต้นแนวคิดให้กำลังใจ ตลอดจนการสนับสนุนกิจกรรมที่เน้นพื้นที่เป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การเข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการการทำงานเครื่องช่วยระดับจังหวัดด้านสิ่งแวดล้อม **สิ่งที่ประทับใจของการเข้ามาร่วมเครื่องช่วย** ความเป็นกันเอง ของสมาชิกคณะกรรมการ คณะทำงานเครื่องช่วย การทำงานเน้นให้เกียรติผู้นำชุมชน และพื้นที่ในการคิดค้นกิจกรรม การจัดสรรการจัดการเองในพื้นที่ นอกจากนั้นแล้ว การเข้ามาทำงานกับเครื่องช่วยสามารถดำเนินกิจกรรมเป็นที่ยอมรับ เป็นรูปธรรมของชุมชนได้มาก **อะไรที่เสนอในการทำงานเครื่องช่วยในอนาคต** การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การขยายผลพื้นที่รูป

ธรรม และขยายผลในวงกว้าง ให้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้พื้นที่ทางสังคม ถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำงาน สนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งด้านความรู้ ภูมิปัญญา และสนับสนุนงบประมาณ

บทสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่ปัญญา แก้วมุข ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ต.เชียงรากใหญ่ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี คณะทำงานเครือข่ายฯ ผู้ใหญ่ปัญญาเข้าร่วม

ผู้ใหญ่ปัญญา แก้วมุข

กิจกรรมเครือข่ายฯ เมื่อปี 2553 กิจกรรมแรกเรื่องการพัฒนาโครงการฯ ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สสส. โดยมีความคิดว่าเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เป็นแบบพี่น้อง เกิดความคิดที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้ ความคิด กิจกรรมในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมากมาย ช่วยชี้แนะแนวทางการทำงาน ร่วมแลกเปลี่ยนการแก้ปัญหา ตลอดจนเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน ผู้ใหญ่ปัญญา ยังบอกอีกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมอาสาสมัคร และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยเป็นความร่วมมือของประชาชนที่ตั้งใจทำได้จริง เห็นผลรูปธรรมได้ตรงกับปัญหาความต้องการของชุมชน เช่น การจัดการขยะ การทำน้ำหมักชีวภาพบำบัดน้ำเสีย ปูน้ำชีวภาพ และกิจกรรมการฟื้นฟูลำคลอง อีกประการหนึ่ง คือ มีการจัดทำข้อมูล มีการข้อมูลอ้างอิง ที่เป็นเหตุเป็นผล อีกประการหนึ่ง แนวทางการทำงานชุมชนโดยยึดหลักการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นประชาธิปไตย ประชาคม ชุมชนเป็นสำคัญ

กิจกรรมเครือข่ายฯ เมื่อปี 2553 กิจกรรมแรกเรื่องการพัฒนาโครงการฯ ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สสส. โดยมีความคิดว่าเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เป็นแบบพี่น้อง เกิดความคิดที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้

ปัจจุบัน ชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ และเป็นสมาชิก เครือข่ายฯ และมีการสนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

อนาคต อยากเห็นเครือข่ายฯ มีการทำงานขยายเครือข่ายสมาชิก อาสาภาคประชาชน ในทุกระดับ เป็นแหล่งข้อมูล ประสานทรัพยากรในการพัฒนาศักยภาพพื้นที่อย่างกว้างขวาง

บทสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่ชูศักดิ์ ลิ้มปตานนท์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ต.หลัก

ผู้ใหญ่ชูศักดิ์ ลิ้มปตานนท์

หก อ.เมือง จ.ปทุมธานี อายุ 47 ปี เป็นผู้ใหญ่สมัยแรก ผู้ใหญ่ชูศักดิ์ได้เล่าให้ฟังว่า เข้าร่วมเครือข่ายสิ่งแวดล้อม ปทุมธานี เมื่อปี 2552 ซึ่ง เป็นการขยายพื้นที่ในการ ดำเนินงานกิจกรรมนาร่อง ของเครือข่ายฯ ในงาน

มหกรรม ปั่นน้ำใสด้วยมือเรา ซึ่งเป็นกิจกรรมรูปธรรมครั้งแรกที่เป็นรูปธรรมด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน จากนั้นกิจกรรมการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยน เรียนรู้การจัดการน้ำที่จังหวัดมุกดาหาร บุรีรัมย์ จากนั้นชุมชนเองประสบ ปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียจึงเข้าร่วมโครงการต่อเนื่อง ในการจัดการน้ำเสีย โดยน้ำหมักชีวภาพ สนับสนุนกิจกรรมนาร่องติดตั้งถังดักไขมันรายครัวเรือน เข้าร่วมและสนับสนุนกระบวนการเครือข่ายฯ มาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันชุมชน ม.5 หลักหก เป็นชุมชนที่สามารถพัฒนากิจกรรม ต่างๆ จนเป็นชุมชนต้นแบบในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอีกชุมชนหนึ่ง และเป็นชุมชนที่มีการประสานความร่วมมือของสถานศึกษา ภาครัฐ ร่วม ดำเนินการมากมาย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเรื่องการจัดการขยะชุมชน

ธนาคารขยะ การจัดการน้ำเสีย กิจกรรมด้านสุขภาพผู้สูงอายุ พื้นที่เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนเมือง และการแก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย (โครงการบ้านมั่นคง) ผู้ใหญ่ชูศักดิ์ ได้กล่าวถึงท้ายในที่สุดว่าเครือข่ายจะต้องใช้เวลาของคณะกรรมการเครือข่ายให้มากกว่านี้ มีการทำงานขยายพื้นที่ไปเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง จะต้องให้มีเวทีพูดคุย ประชุม อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

บทที่ 4 บทส่งท้าย

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าแนวคิดในเรื่อง “การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนเป็นแกนหลัก” เป็นแนวทางการทำงานของเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี โดยเชื่อมั่นว่าการทำงานต้องเริ่มที่ครอบครัวชุมชนก่อน เพราะชุมชนเป็นหลักสำคัญในการพัฒนา เริ่มจากกิจกรรมเล็กๆ แล้วขยายผล แนวคิดกิจกรรม ที่สำคัญกิจกรรมต่างๆ ทำอย่างไรจึงจะสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกให้มากที่สุด

จากกรณีศึกษาชุมชนบางปรอก เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน เป็นชุมชนขนาดเล็ก บ้านเรือนส่วนมากตั้งอยู่บริเวณริมคลองบางปรอก มีครัวเรือนทั้งหมด 120 ครัวเรือน ภายในชุมชนจะมีต้นไทรขนาดใหญ่อายุนับ 100 ปี ตั้งอยู่ ซึ่งศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชนก็จะอยู่บริเวณใต้ต้นไทรแห่งนี้ ทั้งที่ทำการชุมชน สนามเด็กเล่น ร้านค้าชุมชน และห้องสมุดเรือ ของดีที่มีอยู่ในชุมชนบางปรอก ก็คือ ห้องสมุดเรือ ซึ่งชาวบ้านนำเอาเรือกระแซงเก่าแก่มาดัดแปลงเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีขนมและอาหารอร่อยอีกหลายชนิด เช่น กาละแมรสเด็ด ที่ชาวชุมชนร่วมกันทำเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนสำหรับจำหน่าย และห่อหมกทะเลสูตรพิเศษ เพราะห่อหมกทะเลที่นี่จะใช้วิธีการปิ้งหรือย่าง แทนการนึ่ง ทำให้มีกลิ่นหอมชวนรับประทาน รวมทั้งของดีอื่นๆ อีกมากมาย ชุมชนบางปรอก เป็นชุมชนที่มีความตื่นตัวสูง ชาวชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็น

ชุมชนนาร่องในโครงการปฏิบัติการชุมชน “ปทุมธานี เมืองน่าอยู่” โดยมีชุมชนบางปรอกเป็นชุมชนนาร่อง และหากชาวปทุมธานีร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง เชื่อว่าอีกไม่นานปทุมธานีก็จะกลายเป็นเมืองที่น่าอยู่อีกหนึ่งเมืองหนึ่ง และเป็นเมืองที่ใครๆ ก็อยากจะไปเยี่ยมเยือน

จากจุดเริ่มต้นของการพัฒนานำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ประกอบด้วยพื้นที่ตามธรรมชาติเป็นพื้นที่เสี่ยงอยู่แล้ว การส่งเสริมและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นแนวทางสำคัญเบื้องต้นในการไขปัญหา รวมทั้งยังเป็นการเฝ้าระวังเหตุที่เกิดจากภัยธรรมชาติ การเตรียมความพร้อมชุมชน การส่งเสริมพัฒนากิจกรรมนาร่อง เช่น อาคารลอยน้ำรับมือน้ำท่วม การขุดลอกคูคลองในการหมุนเวียนน้ำและเป็นพื้นที่เก็บกักน้ำในยามน้ำแล้ง น้ำมาก การจัดการน้ำเสียโดยใช้ระบบชีวภาพ การติดตั้งถังดักไขมันรายครัวเรือน ตลอดจนการเชื่อมประสานความสัมพันธ์องค์กรหน่วยงาน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับนโยบาย จนได้รับรางวัล และเกียรติคุณมากมาย

ด้วยเหตุผลการทำงานดังกล่าวที่ผ่านมา เครื่อง่ายจึงอยากแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด กิจกรรมดีๆ ต่อเพื่อนพ้องน้องพี่เพื่อเป็นประโยชน์ไม่มากนักในระดับปฏิบัติการชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมผลักดันในระดับนโยบายต่อไป

ผลงานแห่งความภาคภูมิใจ

เครื่อง่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี

ถ้วยรางวัลพระราชทานรองชนะเลิศลำดับที่ 1

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

ประกวดเครื่อง่ายการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริ
เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554

จัดโดย สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)

ประมวลภาพกิจกรรมประทับใจเครือข่าย

ประวัติและผลงานผู้เขียน

นางฉลวย กะเหว่านาค

- ประธานเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี
- เกิดวันที่ 13 มีนาคม 2506 อายุ 50 ปี
- ที่อยู่ เลขที่ 40 ถนนพัฒนสัมพันธ์ ต.บางปรอก อ.เมือง จ.ปทุมธานี 12000
- โทรศัพท์ 0 2581 1252
- โทรสาร 0 2581 1252
- มือถือ 08 6355 8306

การศึกษา

- ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช สาขาการตลาด จากวิทยาลัยอุตสาหกรรมศึกษา
- ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2552

อาชีพปัจจุบัน เจ้าของธุรกิจอิสระ

ตำแหน่งงานทางสังคม

- สมาชิกสภาเทศบาลเมืองปทุมธานี
- ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการภาคประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี
- ประธานเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี
- ประธานกองทุนบทบาทสตรีตำบลบางปรอก อ.เมือง จ.ปทุมธานี
- คณะกรรมการพิจารณาทุนการศึกษาพระราชทาน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เขต 1
- คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1
- คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการศึกษาวิจัยด้านการแพทย์ สาธารณสุข จ.ปทุมธานี
- คณะกรรมการลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง
- คณะกรรมการแผนจังหวัดปทุมธานี
- คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี

ผลงานและรางวัลที่ได้รับ

- รางวัล ตาราวอวอร์ด รางวัลคนปลูกหัวใจสังคมด้วยหัวใจโพธิสัตว์ ปี 2555
- รางวัลพระราชทานสตรีดีเด่น หม่อมศรีรัตน์ ปี 2554
- แม่ดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2554 จากมหาวิทยาลัยมหิดล

- สตรีดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ปี 2554
- รางวัลยกย่องคนดีจังหวัดปทุมธานีปี 2554
- โครงการดีเด่นด้านอนุรักษ์ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน 1 ปี 2554
- รางวัล โครงการประกวดชุมชนดีเด่น เทศบาลเมืองปทุมธานี 2544-2550
- เกียรติบัตร กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมปี 2554 ชุมชนให้ความร่วมมือในอนุรักษ์และเฝ้าระวังลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง
- โล่รางวัล บุคคลผู้มีหัวใจเป็นทองคำ ประจำปี 2554 จากรายการทีวีหัวใจอาสา ช่อง ไอทีวี
- รางวัลดีเด่น โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองประจำปี 2553 จาก สสส
- รางวัล ชุมชนรักแม่ รักแม่น้ำ ประจำปี 2553 จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
- รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภท บุคคลด้านการประสานงาน ประจำปี 2553
- รางวัล ผู้หญิงเก่ง สาขาสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2552 งานวันสตรีสากลจังหวัดปทุมธานี
- รางวัล สตรีนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีเด่น วันสตรีสากล ปี 2552 กระทรวงพัฒนาสังคมความมั่นคงของมนุษย์
- รางวัลชุมชนหรือหมู่บ้านประชาธิปไตยอย่าง ประจำปี 2551 สนง.เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
- รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทบุคคล ประจำปี 2551 จาก ปตท
- รางวัล การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตาแนวทางพระราชดำริ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2551 สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนก)

- รางวัล ชุมชนคนรักขน้าประจำปี 2550 สำนักงานท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย
- รางวัล ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประจำปี 2546
เทศบาลเมืองปทุมธานี
- เกียรติบัตร โครงการเมืองไทยเมืองคนดี ประจำปี 2547
กรมศาสนากระทรวงวัฒนธรรม
- รางวัล เครื่อง่าย กศน.ดีเด่น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอเมืองปทุมธานี ปี 2550

ความภาคภูมิใจ

รับพระราชทานปริญญาวิตยาศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา
วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2552

ภาพความประทับใจ

เอกสารอ้างอิง

ชุมชนและเมืองน่าอยู่ คืออย่างไร มลนิธิชุมชนไท ตุลาคม 2549

เยือนกวานฮารอก บางปรอกน้อย อำนาจ จันทบุรีช่วงและคณะ สิงหาคม

SCG รั้งน้ำ เพื่อบานาคต “คู่มือจัดทำถังดักไขมันและน้ำหมักชีวภาพ”
 ตุลาคม 2552

คู่มือการจัดการภัยพิบัติมอมมิติหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน
ครอบครัว กระทรวง พ.ม. กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย กระทรวง
มหาดไทย มลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน พฤษภาคม 2553

คู่มือ การพัฒนาชุมชน แบบมีส่วนร่วม, สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, อำนาจ จันทบุรีช่วง กรกฎาคม 2554

กลไกการเตรียมตัวความพร้อมและการปรับตัวของชุมชนต่อความเสี่ยง
อุทกภัย และภัยธรรมชาติ ผศ.กิตติชัย รัตน์ะ ภาควิชาอนุรักษวิทยา
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมษายน 2555

การจัดการน้ำชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง น้ำท่วม ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มิถุนายน 2555

กระบวนการเตรียมความพร้อมชุมชนพร้อมรับมือภัยพิบัติบ้านน้ำเค็ม, ไม่ตรี
งไกรจักร, ตุลาคม 2555

ประกาศการจัดการน้ำชุมชนตามแนวพระราชดำริเพื่อเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระเกียรติเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554, มูลนิธิ
อทกพัฒนาฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พฤศจิกายน 2555